

Indledning

Denne bog handler om at være skyldig og fri. Den er skrevet som en hjælp til at blive befriet til at leve – gennem det at blive tilgivet.

For at det kan ske i vores liv, må vi tage vores skyld på os, den skyld, der faktisk er vores skyld (og ikke den skyld, der ikke er vores!). Det kan vi vove at gøre, fordi tilgivelsen findes, og når den slippes løs på vores skyld, så befries vi til at leve. Men den er vanskelig at tro på. Derfor findes der en særlig guldkur, som skal hjælpe os med at tackle skylden og bringe tilgivelsen ind i os som en befrielse, der gør, at vi kan trække vejret og leve fremadrettet. Det er skriftemålet – i særdeleshed det personlige skriftemål.

Jeg skrev i 1998 bogen ”Befriet til at leve. Om at skrifte”. Den har jeg nu bearbejdet ganske meget. Jeg fortæller i denne bog mere om skyld, tilgivelse, frihed og sjælesorg, men den ånder fortsat i den bærende kraft i det personlige skriftemål, som jeg selv har erfaret det de seneste ti år – både som skriftebarn, når jeg er til skrifte hos min skriftefader, og når jeg selv får lov til at være skriftefader og bruge det ind i andres liv.

Jeg vil gerne rette en særlig tak til pastor Hans Olav Okkels, lektor Leif Andersen og professor Asger Højlund. Tak fordi I ville læse den første bog, øve kritik på den og svare på den række spørgsmål, jeg stillede jer! Jeg har lyttet til jeres konstruktive kritik og

brugt flere af de ting, I har påpeget, hvad I også vil kunne se, men jeg bærer naturligvis selv ansvaret for brugen af det, I har påpeget og mindet mig om. Tak også til stiftsfuldmægtig Anne Lyngborg, Århus Stift, for juridisk rådgivning om brug af præst (side 12-13) og præsters særlige tavshedspligt i forhold til ikke-præsters (side 145-150). Tak til gadepræst Anni L. Albæk for hendes redegørelse for skriftemålets brug blandt de unge på gaden (side 17-19).

Der har også de seneste år været større fokus på det private skriftemål – så meget man nu kan vide om det. Fra samtaler kan man naturligvis intet viderebringe på grund af den strenge tavshedspligt, men emnet har været oppe med tiltagende hyppighed i foredrag, artikler i sekulære aviser og kirkeblade, specialer og interviews.

Det private skriftemål betyder meget i mit eget liv, og jeg ser, at det i stigende grad også gør det i andres liv. Det skaber en særlig befrielse til at leve. Jeg tror og fornemmer, at mange flere mennesker vil kunne få konkret og praktisk hjælp til at leve som befriede mennesker med en mere befriet og profileret identitet og integritet ved at bruge skriftemålet.

Tilgivelsen er vigtig! Man kan ikke leve uden at få den og at give den. ”Ingen fremtid uden tilgivelse” som Desmond Tutu udtrykker det. Men tilgivelsen bliver ofte for almen, for let eller overfladisk og når ligesom ikke frem til os. Skal tilgivelsen blive en skabende kraft, må den blive konkret og nå ind og fylde i samvittigheden.

Det er her, det personlige skriftemål byder sig til, ikke mindst over for tyngede mennesker, som har svært ved at finde hvilen i livet, og som har meget vanskeligt ved at tro på tilgivelsen og

slippe den ind, eller mennesker, som har svært ved at få styr på deres liv og mærker suget mod Helvede.

Bogens ti kapitler er opbygget på følgende måde:

Kapitel 1 "Hovedrysten eller fascination" kommer ind på folks meninger om skriftemålet. Mange møder det med hovedrysten og har negative vibrationer, men der spores i stigende grad en fascination og spænding omkring det. Kapitlet giver moderne eksempler på først en negativ tilgang til skriftemålet og dernæst mange flere positive eksempler.

Kapitel 2 møder talen om synd og skyld, som har meget at sige, når et menneske oplever sig som skyldig.

Kapitel 3 handler om, hvad Gud gør i mødet med vores synd og skyld. Kapitlet sætter fokus på Guds kamp for at skaffe tilgivelsen ind i verden og på, hvordan han gør det.

Kapitel 4 "Tilgivelsens formidling og tilgivelsens rum" handler om, hvordan den tilgivelse, Gud har vundet til os, formidles ind i menneskers liv, og om det tilgivelsens rum, den opretter til os at leve i.

Kapitel 5 imødegår den indvending, som vi naturligt møder talen om tilgivelse med: "Men der må da være en grænse!"

Kapitel 6 koncentrerer sig om, hvad tilgivelse er og ikke er. Vi leder efter billeder, der kan åbne og formidle tilgivelsens kraft til et bundet sind.

Kapitel 7 er optaget af de problemer, det indebærer at leve et liv i tilgivelse. Der er meget i verden og hos os selv, som ustandseligt modsiger denne tilgivelse, men det kan besejres!

Kapitel 8 stiller skarpt på den særlige hjælp, som skriftemålet giver den skyldige, med tanke på, at han skal blive sat fri.

Kapitel 9 flytter skriftemålet ind i livet og hjælper os med at vandre i lyset.

Kapitel 10 er optaget af, hvordan man i praksis går til skrifte og lever i skriftemålets verden.

Måtte denne bog medvirke til i en ny tid at trodse al synd og skyld ved at befri os til at leve fremadrettet.

Århus, i fastetiden 2009

Flemming Baatz Kristensen
sognepræst Sct. Pauls Kirke, Århus

1. Hovedrysten eller fascination

En mafiaboss i skriftestolen

Hvad ser du for dig, når du hører ordet ”skriftemål”? Er det mon ikke en katolsk kirke, hvor et menneske sidder i skriftestolen over for præsten med et klæde imellem, så de ikke kan se hinanden? I film har vi ofte set en mafiaboss skrifte, hvad han har gjort, for bagefter at begå endnu et mord. Det har vi vanskeligt ved at respektere. Det bliver for let og for overfladisk og for ”katolsk”. Sådan noget skal vi vel ikke tilbage til?

Tv2-reklamen

Den smukke unge kvinde kommer i skriftestolen og vil skrifte for præsten, men hun kan ikke få munden på gлед. Så skubber præsten en gajol under klædet ud til hende, og så kan hun virkelig sige noget – så meget, at præsten løber skrigende bort.

Ikke nogen særlig god reklame for præsten, der ikke kan bære at høre hendes skriftemål, men nu er det jo også en reklame for gajol ...

Tungt og navlepillende

Eller måske husker du en gudstjeneste i folkekirken, hvor der var skriftemål inden nadverhandlingen. Her gik nogle mennesker op til alteret og knælede. Præsten fremsagde en syndsbekendelse, hvorpå han gik rundt og lagde sine hænder på folks hoveder. Først derefter kunne man gå til alters. Det virkede som en bom før nadveren og som noget mørkt og dystert, noget fortidigt, noget alt for alvorligt – som usundt navlepilleri.

Sådan kan vi have vore grunde til at protestere mod skriftemålet og dets renæssance i vores tid. Den slags skal vi ikke have! Nej, lad os få nogle blødere værdier og en mere lys og imødekommende kristendom med tændte lys og glade sange!

Kunne vi ikke få sådan noget i folkekirken også?

Omvendt har jeg oplevet, at danske turister, som har været på ferie i Italien eller Spanien, ligefrem er fascineret af den katolske kirkes skriftemålspraksis og derfor siger: "Sådan noget bør vi også have her hos os!" De mener, vi bør have en skriftestol i kirken og en præst, der kunne sidde der og modtage folks skriftemål. De kan godt lide diskretionen markeret ved det mørke klæde mellem den skriftende og præsten. Her kan man gå hen med det, der tynger, og få læsset af, høre tilgivelsens ord og måske få et godt råd.

Når man så fortæller de hjemvendte turister, at det faktisk er en mulighed også i vor kirke, bliver de meget overraskede. Vel har vi ingen deciderede skriftestole, men ethvert medlem af folkekirken kan frit kontakte sin præst, og præsten har ligefrem pligt til at

modtage vedkommende til samtale og skrifte og er underlagt den strengeste tavshedspligt¹

Hvad ligger der bag menneskers ønske om at have ”sådan noget” her hos os? Er det romantikken og mystikken ved det fremmede, som virker spændende og dragende, mens ritualer mister sin tiltrækning, når man kommer hjem til den almindelige hverdag og bliver konfronteret med muligheden for at skrifte i vores egen kirke?

Eller stikker ønsket dybere? Er der blevet rørt ved noget, vi har brug for? Én at tale med, et sted at læse af, et behov for at få skylden konkretiseret og en tilsvarende længsel efter, at tilgivelsen skal blive personlig og konkret, så man kan komme videre på en god måde?

Nogle bliver forargede over skriftemålet og protesterer imod det. Andre spørger efter det og tænker: Er der mon noget her, jeg trænger til i mit liv?

”Skriftestolen”

Dette er navnet på en tv-serie, som DR2 begyndte på i 2008. Der var nu ikke tale om at skrifte, for der var ingen synder, som blev bekendt, og der blev ikke artikuleret nogen tilgivelse. Der var i

1 De formelle regler for brug af en præst i folkekirken til skriftemål er disse: Efter lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning har ethvert medlem af folkekirken ret til kirkelig betjening af præsten for den menighed, hvortil medlemmet hører, dvs. af præsten i det sogn, hvor de bor. De har således ikke krav på skriftemål hos en præst i et andet sogn end bopæls-sognet, medmindre de har løst sognebånd. Præsten kan altid tage imod et andet sognebarn, hvis præsten ønsker det, men den pågældende har ikke krav herpå.

stedet tale om gode samtaler om eksistensspørgsmål, hvor en anonym person fortalte om sine vanskeligheder til en hospitalspræst, og ud af det udviklede der sig en samtale.

Men selve det forhold, at man kaldte udsendelsen for "Skriftestolen" (om end med tilføjelsen 'et rum til sjælesorg'), peger i hvert fald på, at institutionen er kendt, og at den er fascinerende og tiltrækkende – i det mindste da hvis man kan høre andres syndsbekendelse. Men hvem ved? – Måske også fordi det prikker til et eller andet i vores eget liv, som kunne trænge til at blive skriftet?

Jeg vil nu skrive lidt mere om det fascinerende og tiltrækkende ved skriftemålet, som flere har ytret sig om de seneste 10-15 år.

Biskop: Lad os indføre skriftestolen i den norske folkekirke!

For nogle år siden foreslog den norske biskop Gunnar Staalset i ramme alvor, at man burde indføre skriftestolen i den norske folkekirke – "af mentalhygiejniske grunde".

Kan det at skrifte og få tilgivelsen sluppet løs på ens konkrete liv tænkes at få mentalhygiejniske følger? Nogle gange er der uden tvivl en sammenhæng, andre gange ikke. Men der er med Staalsets forslag peget på en sammenhæng.

Derfor er vi så glade

I samme boldgade. Én spurgte engang nogle østrigere: "Hvorfor er I altid så glade?" De svarede prompte: "Fordi vi har skriftestolen!" Fascinerende. Er der en sammenhæng mellem at skrifte og at være glad?!

Tandrup om skriftestolens betydning

Eller tag Leo Tandrup: "En af de vigtigste institutioner, vesten har givet verden, har været skriftestolen". Han peger på skriftestolens positive kraft i den vestlige verden.

Relancér skriftemålet

I et foredrag holdt i foråret 2008 taler lektor Henrik Jensen fra Roskilde Universitetscenter om, at Gud har mistet autoritet, og om, at vi ikke længere lever i en pligtkultur, hvor kirken kan tale om synd og skyld og tilgivelse, men i en rettighedskultur, hvor danskerne ikke betragter sig som syndere, men som ofre. Af den grund vil han dog ikke opfordre kirken til at nedtone talen om skyld blot for at snakke folk efter munden. Tværtimod. "Skylden er jo ikke bare forsvundet i rettighedskulturen. Den er der stadig, men vi har ingen steder at gå hen med den, for psykologerne siger, at vi bare skal glemme den. Og i kirken lyder det oftere og oftere, at bare vi kommer, så er skylden tilgivet. Det er ikke at tage skylden alvorligt ... Religion er blevet følelsesbestemt i stedet for lovbestemt. Lovens opdragende element er forsvundet i takt med, at teologien op gennem det 20. århundrede har skiftet fokus fra Gud Fader til Gud Søn. Og det betyder, at samfundet er gået glip af megen konstruktiv skyldfølelse ... Det ville være en gave til samfundet, hvis kirken for alvor relancerede skriftemålet" Sådan sluttede han foredraget og forlod mødet til taktfaste klapsalver.²

En historiker med fingeren på pulsen udfordrer folkekirken til at relancere skriftemålet!

² Indre Missions Tidende 13/2008 s.7.

Biskoppen går til skrifte

I en stor portrætartikel i Kristeligt Dagblad taler biskop Steen Skovsgaard markant om, hvad det private skriftemål har betydet i hans liv:

”Jeg har gået til skrifte, siden jeg var ung teologistuderende og opdagede værdien ved det. Det opfordrer jeg alle præster til. Skriftemål er ikke så almindeligt i den evangelisk-lutherske kirke, men vi skal som præster og kristne være bevidste om, hvad det er for en velsignelse, vi har. Der er lægedom i det at kunne komme til en præst og få tilgivelse og få lov til at slippe det, der tynger. Det er stort at høre, at dine synder er dig af Jesus Kristus forladt ... Jeg har selv haft fire skriftefædre i mit liv og har stadig en. Jeg oplever også, at folk kommer til skrifte hos mig. Det er jo et nådemiddel. Man får sat ord på det, der gør ondt. Og sammen med en præst, man stoler på, kan man tale om stort og småt, få rådgivning og vejledning og gå i knæ og få syndsforladelse. De helt konkrete ting, du kommer med, er lagt fra dig, og hvis du tager det frem igen, ved du, at det er tilgivet. I virkeligheden er det en synd at kredse mere om det ... For mig er det at skrifte med til at give frimodighed og et let sind, fordi jeg får lagt byrder fra mig og får løst op for følelser, så de ikke bliver til byrder. Det kan for eksempel være hovmod, hvor det er dig, der har gjort ondt, og det vil du gerne renses for. At skrifte er en øvelse i ydmyghed, hvor man tør være magtesløs, svag og kunne hvile fast i overbevisningen om, at Gud er særlig nær i magtesløsheden.”

Sejrede over mantraet

Han fortæller også om, at brugen af skriftemålet gav ham noget, som transcendent meditation, som han havde brugt tidligere, ikke kunne give ham, og skriftemålet hjalp ham fri af hans mantra:

”... Min oplevelse med TM var voldsom og gjorde ondt på mig i mange år. Jeg kan stadig huske mit mantra. Men efter mit første skriftemål, hvor det var et omdrejningspunkt, tyngede det mig ikke mere, for jeg havde en helt grundlæggende tro på, at det var væk.”³

Unge skrifter for gadepræsten

Den tidligere gadepræst i Århus, Iben Davids, har holdt foredrag om skriftemålet og hendes erfaring med brug af skriftemålet blandt unge på gaden i Århus! Og den nuværende gadepræst i Århus, Anni L. Albæk, har fortalt mig om sine erfaringer, og man mærker tydeligt en indlevelse i de unges situation og i, hvordan de oplever det. Hun skriver i en mail til mig:

”Det er et ord, mange unge kender. De har set og hørt om det i film og serier. En mørk trækasse midt i kirken. Den angertyngede går ind i kassen, banker forsigtigt, og et lille hul åbner sig. Hullet er dækket af et trægitter, så man ikke kan se hinanden tydeligt, men blot ane, at der er en person på den anden side. Præsten sidder og venter på, at man skal bekende sine synder. Første synd er ofte en undskyldning for, at man ikke er kommet før nu, men burde være kommet indtil flere gange i livet. Derefter bekendes

³ Kristeligt Dagblad 9. december 2006. Interview: ”Måske skulle vi pjække lidt” ved journalist Dorte Remar.

synderne, og præsten idømmer en art straf. Gør sådan og sådan, så er dine synder tilgivet dig.

Så når man som præst i den danske folkekirke nævner skriftemålet, er der ofte forvirring. Findes det i kirken, og hvor er den kasse, jeg skal sidde i?

Og vi har i den lutherske kirken ikke en kasse, vi propper folk ind i. Men det er muligt at tale med en præst om sine synder og skrifte. Der findes et ritual, hvor man får syndsforladelsen. Men ikke gennem straffe – bønner man skal sige om og om igen – nej, man knæler og *modtager* tilgivelsen. Man kan ikke handle sig til tilgivelsen, den bliver altid givet-til dig, hvorfor det hedder tilgivelse.

Faktisk får man tilgivelsen uden et skriftemål. Men som menneske kan det være nødvendigt for at kunne leve, at man har mulighed for at skrifte for et andet menneske. Man får mulighed for at sige det usigelige til et andet menneske, der ikke bagefter bruger det mod en.

I mit arbejde som gadepræst møder jeg mange unge, der har et stort behov for at tale med et andet menneske. Tale om, hvad det vil sige at være menneske, og tale om det, der gør, at man ikke føler sig som et ordentligt menneske. Vi handler alle en gang imellem på en måde, der er medvirkende til, at vi sætter spørgsmålstejn ved vores eget værd, og som gør, at det kan være svært at holde sig selv ud. Det er ofte tanker, som især unge mennesker tumler med. De er i en periode i deres liv, hvor livet kan være svært. Det kan være svært at finde sig selv, og de afprøver forskellige roller. Det er ikke nemt at holde sig selv ud. Her kan skriftemålet komme i brug. For et skriftemål handler ikke kun om, som man ser på film,

at man bekender, at man er forelsket i sin vens kæreste, eller at man mobber, men ofte om, at man ikke kan holde sig selv ud. Den synd, der bekendes, er ofte en synd, der går på, at man ikke ser sit eget værd som menneske. Derfor begynder skriftemålet ofte med en samtale, hvor præsten spørger ind til og viser omsorg for det andet menneske. Mange vil gerne tilgives for, at de er dem, de er. Og den tilgivelse får de, for et menneske, der ikke ser tilgivelsen hos Gud, mærker heller ikke kærligheden.

Når jeg arbejder som præst på gaden, så går jeg ikke rundt og slynger om mig med tilbud om skriftemål. Skriftemålet kommer på banen, efter at en samtale er begyndt, og når jeg fornemmer, at der er behov for mere end blot en samtale. Skriftemålet giver den mulighed, at vi gennem ritualet lægger alt i Guds hænder. Skriftemålet er et stærkt ritual, der kan få selv den mest garvede præst til at ryste på hænderne, for her står vi som de magtesløse mennesker, vi er, og gør det eneste, vi kan, nemlig stole på Gud.

Skriftemålet rører mennesket der, hvor det rører sig i en.”

En ung der ikke (mere) skammer sig over for Gud

Et ungt menneske først i 20'erne gennemgik noget meget svært i sit liv og kom til sjælesorg og samtale. I tiden efter nogle samtaler og et personligt skriftemål siger vedkommende sådan:

”I forhold til Gud er det fantastisk endelig at have en ærlig relation til ham. Jeg ved godt, at jeg er en synder, og at jeg ikke lever op til Guds forventninger, men jeg skammer mig ikke længere over at bekende min synd for ham. Det er fantastisk, at der ikke er den mur af løgn længere.

Jeg føler mig virkelig velsignet og elsket”.